

Energie Samen Gelderland
John Hontelez, Ton Marechal
Arnhem, 21 december 2022

Oproep aan de leden van de Provinciale Staten van Gelderland

Laat de komende *Provinciale plan-MER voor windbeleid en RES* in Gelderland niet het Gelders Klimaatplan ondermijnen!

Wij zijn de mensen die lokale opwek met draagvlak realiseren

Wij richten ons tot U als vertegenwoordigers van schone coöperatieve elektriciteitsproducenten in Gelderland. Niet-commerciële producenten die het beginsel van lokaal eigendom in de praktijk brengen en een bijdrage leveren aan een toekomstige energievoorziening die zo veel mogelijk lokaal plaatsvindt. Wij werken met bewoners, gemeenten en bedrijven aan het realiseren van een deel van het Gelders Klimaatplan, met name door het realiseren van windturbineparken en het opstellen van zonnepanelen op daken en velden.

Plan-MER voor het Gelders windbeleid en RES mag geen handrem worden

Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van een plan-MER voor het Gelders windbeleid en RES. Dit gebeurt op initiatief van Gedeputeerde Staten.

GS heeft de contouren van deze plan-MER neergelegd in een "Uitvraag", een document dat diende om adviesbureaus te interesseren om een bod te doen om de plan-MER te organiseren¹.

Wij hadden verwacht dat deze Uitvraag de realisering van het elektriciteitsdeel van het Gelders Klimaatplan centraal zou stellen. Dat is echter niet het geval.

In plaats daarvan staat in de Uitvraag het voornemen centraal om voor onze provincie de "hernieuwbare doelen", in het kader van de Elektriciteitswet, te beperken tot wat in de gezamenlijke RESsen is vastgesteld (zie bijlage 1 voor citaten). En het noemt expliciet als doelstelling van de planMER om aanvragen voor windturbines buiten de door de RESsen vastgestelde zoekgebieden niet langer te hoeven goedkeuren als binnen die gebieden de RES-doelstellingen gehaald kunnen worden, ook al zijn die andere gebieden milieutechnisch geschikt! De handrem erop dus.

Dit vinden wij in tegenspraak met de boodschappen die GS twee jaar terug aan de zes regio's stuurde dat hun ambities tezamen onvoldoende zijn om bij te dragen aan de 55% reductie die centraal staat in het Gelderse Klimaatplan (zie onder), en dat die, in vijf gevallen, omhoog zouden moeten. Dat is onvoldoende gebeurd, en dus zouden die zes RES ambities nu niet als bovengrens genomen moeten worden.

De Uitvraag benadrukt ook de scheve verhouding tussen zon en wind in de meeste RESsen, en wil de planMER gebruiken om relatief meer windenergie mogelijk te maken. Maar binnen het hierboven gestelde kader lijkt het alsof het de bedoeling is om meer wind in te wisselen met minder zon. Omdat de totale productie niet omhoog zou hoeven. Gezien de urgentie van het klimaatprobleem, de ambities van het Gelderse klimaatplan en de realiteit van een toenemende vraag naar elektriciteit, is dit ons inziens een verkeerde aanpak. Wij roepen dan ook op om de huidige zon-doelstellingen uit de RESsen te handhaven en die voor wind op te hogen (zie onder).

¹ "Uitvraag plan-MER, Provinciale plan-MER voor windbeleid en RES", Provincie Gelderland, 6 juli 2022 – niet gepubliceerd.

De Gelderse ambitie van 55% is nog wel te vinden in de Uitvraag, maar is weggestopt ver achter in de Uitvraag, in de vraag om een 6^e en laatste “alternatief”, te ontwikkelen².

Wij roepen U daarom op om actie te ondernemen zodat realisatie van het Gelderse Klimaatplan wat betreft elektriciteit centraal komt te staan. Idealiter actie op hele korte termijn, zodat de Notitie Reikwijdte en Detail, die voorafgaat aan de eigenlijke plan-MER daar nog op aangepast kan worden. Anders in uw zienswijze op de NRD wanneer die gepubliceerd wordt.

Er is 34% méér elektriciteit van zon en wind nodig dan in de RES1.0 staat

In mei en juni 2020 heeft GS concept-regionale strategieën van de zes regio's becommentarieerd³. Dit ter voorbereiding van de definitieve RES 1.0. versies, vastgesteld in de loop van 2021. In GS-brieven naar elk van de regio's verwijst GS naar de 55% doelstelling en geeft indicaties, op basis van ETM berekeningen, wat de regio's zouden moeten bijdragen in dat verband. Alleen de Achterhoek zat al (ruim) op dat niveau, bij de andere regio's zou de ambitie aanzienlijk omhoog moeten. In het geval van Noord-Veluwe en Rivierenland gaf GS overigens ook aan dat ze akkoord konden gaan met een minder hoge ambitie vanwege bepaalde omstandigheden.

De definitieve RES 1.0. van alle zes de regio's, die U ondertussen heeft goedgekeurd, noemen vervolgens de Gelderse ambitie van 55% emissiereductie als iets waar nog aan gewerkt moet worden. Enkel en noemen zelfs expliciet dat de volgende stap, hun RES 2.0., moet voldoen aan de eisen van de Gelderse ambitie.

De zes RESsen 1.0. hebben nu een gezamenlijke ambitie van 6,52 TWh, in plaats van de 8,76 TWh die GS in 2020 nog noodzakelijk vond (zie bijlage 2 voor de details). We zien echter geen verdere aansporingen van de provincie aan de RES-regio's om op te schalen naar de Gelderse ambitie en we zien nu het risico dat de komende plan-MER die opschaling alleen maar moeilijker gaat maken.

De scheve balans tussen zon en wind – een extra reden voor actie

Zoals U weet staat het elektriciteitsnet onder hoge druk en neemt de vraag door bedrijven, instellingen naar lokaal geproduceerde energie toe. Aan beide uitdagingen kunnen we veel doen door een betere verhouding te laten ontstaan tussen elektriciteitsproductie door windturbines en door zonnepanelen. Als vuistregel wordt aangehouden dat qua vermogen de optimale verhouding voor het energiesysteem 50% wind en 50% zon is.

De zes RESsen laten een heel ander beeld zien. Op die van Rivierenland na is er een veel te klein aandeel van windturbines in opgenomen. Dat heeft GS ook geconstateerd, en in de Statenbrief van 19 oktober jl. over “Tussenbalans Regionale Energiestrategieën”⁴ staat daarom te lezen: “*Wat nu nog op papier staat als ambitie om te realiseren in de Regionale Energie Strategieën moet zo snel mogelijk uitgevoerd worden. Daarnaast moeten er meer windturbines worden gebouwd voor een efficiënt gebruik van de energie netinfrastructuur en het beperken van maatschappelijke kosten.*”, en het komt ook terug in de Uitvraag.

² “6. Maximale productie windenergie/anticiperen op een verhoogde doelstelling (55%/60% CO₂-reductie). Opdrachtnemer wordt gevraagd met een voorstel te komen om verhoogde doelstellingen voor CO₂ reductie om te zetten in doelstellingen voor wind- en zonne-energie. Samen met Opdrachtgever wordt dit vervolgens verder uitgewerkt.”

³ Brief van GS aan regio Noord Veluwe, 18 mei 2020, zaaknr. 2020-003061
Brief van GS aan regio Foodvalley, 18 mei 2020, zaaknr. 2020-004178
Brief van GS aan regio Cleantech/Stedendriehoek, 26 mei 2020, zaaknr. 2020-003059
Brief van GS aan regio Rivierenland, 26 mei 2020, zaaknr. 2020-003058
Brief van GS aan regio Arnhem-Nijmegen, 30 juni 2020, zaaknr. 2020-003060
Brief van GS aan regio Achterhoek, 30 juni 2020, zaaknr. 2020-004175

⁴ Zaaknummer 2020-003057

De plan-MER zou daarom als belangrijke doelstelling moeten hebben om te zien of milieutechnisch gesproken de ambities van de zes RESsen met name door het plaatsen van extra windturbines opgehoogd zouden kunnen worden, zonder de doelstellingen voor zon te verminderen. Op die manier zouden twee doelstellingen tegelijk worden gehaald: het Gelders Klimaatplan en een efficiënt energieopweksysteem. In bijlage 3 vindt U cijfers die ons pleidooi concretiseren.

De wespendif – beschermen, maar slimmer, en daar waar dat nodig is.

Het voorkomen van de wespendif gedurende een deel van het jaar in de Veluwe heeft ertoe geleid dat GS een groot deel van de provincie in feite heeft ongeschikt verklaard voor de plaatsing van windmolens. Dat vinden wij onterecht en we hebben dat al aan GS kenbaar gemaakt (zie bijlage 4). We pleiten voor een precieze aanpak waarin rekening gehouden wordt met de feitelijke gedragingen van de wespendif én waarin wordt ingezet op verbetering van het biotoop voor deze soort. Het model van Altenburg en Wymenga, waarop de provincie zich nu baseert, zou zeker niet als uitgangspunt genomen moeten worden. Dit model is namelijk gebaseerd op extrapolatie van onderzoekresultaten in 2 deelgebieden met heel specifieke kenmerken. Het is wetenschappelijk volstrekt onverantwoord om dat toepasbaar te verklaren voor de gehele rand rondom de Veluwe. Daar liggen vaak uitgestrekte weidegebieden vrijwel zonder bossages waar de wespendif als hard core bosvogel niet voorkomt en ook nooit zal voorkomen.

Het plan-MER zou moeten helpen om de bescherming van de wespendif slim te organiseren, met zo weinig mogelijk impact op de energietransitie, die ook van groot belang is voor vele bedreigde diersoorten.

Tot slot

Klimaatverandering is een realiteit, en het lijkt steeds harder te gaan, ondanks de inspanningen in Nederland en de wereld. Naast het verminderen van energiegebruik is vergroening van de energievoorziening dus urgenter dan ooit.

Opwekking van energie met windturbines heeft tot weerstand geleid, maar wij weten uit ervaring dat die ook overwonnen kan worden, dat tegenstanders voorstanders kunnen worden, met name als lokaal opgewekte energie ook lokaal wordt ingezet. De huidige energiecrisis onderstreept ook om andere redenen dan klimaatverandering dat het nodig en urgent is om lokaal energie op te wekken uit onuitputbare en schone bronnen.

De komende plan-MER voor wind in Gelderland kan een stap voorwaarts betekenen in onze provincie, als de centrale doelstelling wordt opgekrikt tot wat nu nodig is om het Gelders Klimaatplan te realiseren. Concreet stellen wij voor om ruimte te maken voor tenminste 250 windturbines extra boven de RESsen (op basis van gemiddeld 5 MW vermogen per turbine), en dat dus expliciet in de doelstelling van die plan-MER op te nemen.

Contact:

- John Hontelez, RES-vertegenwoordiger energiecoöperaties regio Arnhem-Nijmegen, john.hontelez@gmail.com
- Ton Marechal, voorzitter Nunspeet Energie, RES-vertegenwoordiger energiecoöperaties regio Noord-Veluwe, tmarechal@nunspeetenergie.nl

Bijlage 1: uit de Uitvraag

“Ons huidige windbeleid biedt veel ruimte voor windenergie. In het beleid is Gelderland opgedeeld in verschillende categorieën. Te weten gebieden waar windenergie mogelijk is, uitgesloten is, in het Gelders Natuur Netwerk (GNN) ligt, niet kansrijk is en aandachtsgebieden. De gebieden waar windenergie mogelijk is of aandacht behoeft, zijn in omvang een stuk groter dan de gebieden die in de RES'en zijn opgenomen als gebieden waar windenergie gerealiseerd moet worden. Het is de wens van gemeenten, regio's én provincie om beter aan te sluiten bij de in de RES opgenomen gebieden voor windenergie. Dit betreft zowel de huidige RES'en als de toekomstige (te herijken) RES'en.

Gebieden buiten de RES gebieden waar geen ruimtelijke beperkingen zijn, kunnen we niet zomaar als niet kansrijk of uitgesloten benoemen. De Elektriciteitswet 1998 verplicht ons namelijk mee te werken aan een inpassingsplan indien een initiatiefnemer zich tot ons richt met een plan dat door een gemeente niet wordt opgepakt én waar geen ruimtelijke bezwaren voor gelden. Die verplichting geldt totdat de hernieuwbare energie doelen gehaald zijn. Deze doelen moeten dan volgens de Elektriciteitswet in een AmvB zijn vastgesteld. Wij hanteren hiervoor de totaalbiedingen (TWh) die de RES'en richting het Rijk doen. Initiatiefnemers met projecten buiten die locaties worden dan verwezen naar die locaties. De medewerkingsplicht uit de Elektriciteitswet laat namelijk ruimte voor provinciaal beleid met betrekking tot het aanwijzen van 'zich in ruimtelijk opzicht beter lenende locaties'. Als die betere (of beste) locaties goed ruimtelijke onderbouwd (met ruimtelijke relevante criteria en een onderliggend alternatievenonderzoek) in kaart worden gebracht, dan biedt nieuw vast te stellen beleid dat verwijst naar deze locaties voldoende houvast om in beginsel medewerking te weigeren aan een locatie buiten die zoekgebieden. De plan-MER moet die goede ruimtelijke onderbouwing geven.

De plan-MER geeft inzicht in alle gebieden die geschikt zijn voor windenergie. Die informatie gebruiken we, gemeenten, regio's en provincie, om de huidige gebieden van de RES'en 1.0 verder te onderbouwen met ruimtelijke en milieu-informatie. Indien een regio niet in de buurt komt van een evenwichtige verdeling van zonne- en windenergie, kunnen we als provincie ook meewerken aan windinitiatieven buiten de gebieden die in de RES'en 1.0 zijn opgenomen voor windenergie, die uit de plan-m.e.r. als kansrijk naar voren komen. Indien in een regio wel sprake is van een evenwichtige verdeling, werken we niet mee aan windinitiatieven buiten de in de RES'en 1.0 opgenomen gebieden voor windenergie. Dit is niet nodig omdat met die gebieden het bod (het doel), en daarmee de bijdrage aan het Klimaatakkoord, gehaald kan worden.

Uitzondering op deze werkwijze zijn initiatieven buiten de in de RES 1.0 opgenomen gebieden voor windenergie die op draagvlak kunnen rekenen bij de gemeente en regio. Die worden ook meegenomen in de plan-MER zodat de milieueffecten daarvan goed in beeld kunnen worden gebracht. In dit geval verstaan wij onder draagvlak dat het plan instemming heeft van de gemeenteraad. Wie daadwerkelijk de ruimtelijke procedure gaat trekken voor het windinitiatief is daarbij niet van belang. Deze werkwijze is overeenkomstig de door PS vastgestelde Windladder.”

Bijlage 2: gat tussen ambities RESsen 1.0. en indicaties GS 2020

RES BIEDINGEN TEGENOVER DE 55% DOELSTELLING VAN GELDERLAND

	GS-brief	RES 1.0.	Tekort/ Overschot in TWH	Benodigde opschaling
	NODIG	Bod		
Achterhoek	0,21	1,35	-1,14	
Arnhem-Nijmegen	3,1	1,62	1,48	91%
Cleantech	1,6	1,07	0,53	50%
Food Valley	1,3	0,75	0,55	73%
Noord-Veluwe	0,75	0,53	0,22	42%
Rivierenland	1,8	1,2	0,6	50%
totaal	8,76	6,52	2,24	34%

bron linker rijtje: de zes brieven van de provincie naar de zes regio's in mei/juni 2020 in reactie op de concept-RESsen 1.0., en op basis van ETM berekeningen.

Bijlage 3: de scheve verhouding zon en wind met een redelijke inspanning recht trekken

De scheve verhouding tussen zon en wind zou aanzienlijk verbeteren als naast Zon op Dak vooral wordt ingezet op windenergie. Wanneer het opwektekort uit bijlage 2 met windenergie wordt ingevuld, dan kan dat met slechts 250 winturbines in de hele provincie. Als we daar in slagen, dan staat er straks in opgesteld vermogen ongeveer 37,5% wind en 62,5% zon. Dat is niet helemaal de voor het net optimale 50/50 verdeling, maar wel een enorme stap in de goede richting. De kans is daarbij groot dat deze hoeveelheid extra windenergie (in tegenstelling tot zon-pv) grotendeels is in te passen in de bestaande netinfrastructuur. Het zou goed zijn als Alliander en TenneT dat op korte termijn kunnen bevestigen inclusief eventuele randvoorwaarden.

	Tekort in RES 1.0. t.o.v 55% reductie		Benodigd extra windvermogen als dit tekort geheel met windenergie wordt gedicht	
	TWH	%	MW	extra turbines (5 MW)
Achterhoek	-1,14			
Arnhem-Nijmegen	1,48	91%	548	110
Cleantech	0,53	50%	196	39
Food Valley	0,55	73%	204	41
Noord-Veluwe	0,22	42%	81	16
Rivierenland	0,6	50%	222	44
totaal	2,24	34%	1252	250

Bilase 4

Samen Gelderland Duurzamer Maken

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Gelderland
T.a.v. de gedeputeerde de heer J. van der Meer

Arnhem, 9 september 2022

Betreft: Reactie op het handelingsperspectief Wind brief GS 14 maart 2022

Geachte heer Van der Meer,

De coöperatie Energie Samen Noord-Veluwe (ESNV) zond u op 26 juli een brief met bezwaren tegen uw beleidsvoornemens zoals verwoord in uw brief van 14 maart. Het overleg van de regionale RES-coördinatoren van de regionale energiecoöperaties onderschrijven de brief van ESNV. Wij stellen het op prijs om ter aanvulling nog enkele belangrijke punten onder uw aandacht te brengen.

1. Effectiviteit maatregelen

Het rapport van Altenburg & Wymenga d.d. 23-11-2020 ("Windenergie op en rond de Veluwe") richt zich op mogelijke maatregelen ter bescherming van specifieke soorten. Het gaat dan met name om soorten met instandhoudingsdoelstelling op basis van Natura 2000 en de Wet Natuurbescherming. Eén van die soorten is de wespendif. De rapportage van Altenburg en Wymenga laat zich omschrijven als een zeer globale theoretische constructie van de toekomstperspectieven van de wespendif in het licht van mogelijke totstandkoming van windturbines in hun leefgebied. Het in het rapport geschetste worst case scenario is vervolgens door bestuurders als leidend verondersteld. Er lijkt sprake van een heiligverklaring van een vogelsoort waarvoor het gezond verstand moet worden uitgeschakeld. Er wordt in de GS brief zonder nader onderzoek gedreigd met stilstand van windturbines gedurende 2 maanden per jaar. Dit ter bescherming van het foerageren door wespendifen in de zone van 1 – 8 km buiten

de rand van de Veluwe in de tijd voor het vertrek naar de overwinteringsgebieden in sub-Sahara Afrika. Daardoor ontstaan 2 soorten effecten:

- a) Een volstrekt zeker effect, namelijk een zeer ernstige ondermijning van de business case van de betrokken turbines.
- b) Een onzeker effect op de stand van de wespandief, waarschijnlijk in veel gevallen nihil.

Ter toelichting: De meeste mogelijke locaties van windturbines bevinden zich op agrarische gronden nabij de rand van de Veluwe. Veelal weidegrond dat zich over grote oppervlakken uitstrekt als een met Engels raaigras gestoffeerd biljartlaken. Het laat zich raden dat de specifieke prooien van de wespandief als bosvogel (larven, poppen, wespen, bijen en honing) hier nauwelijks aanwezig zullen zijn, dus ook geen wespandieven. En waar geen wespandieven zijn kan ook geen sprake zijn van aanvaringen waarbij deze vogel betrokken is.

Het lijkt dan ook veel beter om in de nabije omgeving van horsten van de wespandief aantrekkelijke biotopen te ontwikkelen waar genoemde insecten wèl goed gedijen. Voor weidevogels is met een vergelijkbare aanpak gunstige ervaring opgedaan bij de windturbines nabij Deil. Zo'n aanpak kan leiden tot een versterking van de stand van de wespandief, een echte win-winsituatie.

2. Juridische basis maatregelen

Uw brief van 14 maart gaat uit van verplichte stilstand van alle windturbines in de zone van 1 – 8 km vanaf de Veluwerand gedurende de maanden juli en augustus. Dat geldt voor:

“groep 1”: reeds gerealiseerde en vergunde windparken alsook voor

“groep 2”: eventuele nieuwe.

De “bestuurlijk-financiële vondst” die u hebt gedaan is nu de behandeling van de schadevergoeding die u als vergunnende overheid in dit geval aan *groep 1* verschuldigd bent. U wilt dit compleet afwentelen op *groep 2*!

Nog even afgezien van het realiteitsgehalte van schade veroorzaakt door turbines van *groep 1* willen wij vaststellen dat *groep 2* onmogelijk veroorzaker van deze schade kan zijn. Dus zou hier sprake zijn van bestuurlijke willekeur. U geeft zelf al aan dat hier juridische risico's ontstaan. Het vergt weinig juridische kennis om tot de conclusie te kunnen geraken dat de bestuursrechter waarschijnlijk korte metten zal maken met zo'n besluit.

3. Ons voorstel

Wij stellen u voor om geen tijd, geld en energie te steken in juridische procedures maar om met betrokken partijen, zoals b.v. de GNMF, overleg te voeren over maatregelen die werken zonder overmatige schade voor bestaande en nieuwe parken en met zoveel mogelijk positief effect op kritische diersoorten. Wij zijn ervan overtuigd dat er nog

veel onbenutte mogelijkheden zijn. Positieve stimulansen zijn vaak effectiever dan dwangmaatregelen. Tot heil van de ook door u gewenste succesvolle versnelling van de energietransitie. Vanwege de 1-8 km zone zijn zoekgebieden wind die wel in de concept-RES stonden niet opgenomen in de RES 1.0. Het is wenselijk om breder te kijken. Met name de Cleantechregio noemen wij in dit verband.

Met vriendelijke groet,

Judith van de Geer, EnergieSamen Gelderland,

Namens de RES-coördinatoren van

- Arnhem-Nijmegen, John Hontelez, Ineke de Jong
- EnergieSamen Noord-Veluwe, Jan van der Heeden, Ton Marechal
- Energiecoöperaties Cleantechregio, Els Holtappel, Joris Benninga
- ValleiEnergie, Lex Hoefsloot
- EnergieSamen Rivierenland, Gerlach Velthoven
- AGEM, Maroeska Boots